

***FAKULTETENES
FORSKERUTDANNINGS-
MELDINGER 2014***

UNIVERSITETET I BERGEN

**Forskningsadministrativ avdeling
April 2015**

Forskerutdanningsmelding 2014

Det humanistiske fakultet
Universitetet i Bergen

Oppfølging forskerutdanningsmeldingen for 2014, og planer for 2015

Hovedansvaret for kandidatenes forskerutdanning har siden 2011 ligget på grunnenhetene, og det er derfor i stor grad opp til enhetene å definere sine egne prioriteringer for 2015. Det overordnede faglige ansvaret ligger likevel hos fakultetets Forskning- og forskerutdanningsutvalg, hvis rolle har blitt tydeligere i løpet av året. Det har blitt jobbet med utvalgets mandat, og utvalget har behandlet og tatt initiativ til en rekke saker knyttet til forskerutdanningen.

På fakultetsnivå var 2014 særlig preget av fakultetets oppfølging av egen administrativ bemanningsplan, og NOKUTs rapport om kvalitetssikring av utdanning ved UiB. Bemanningsplanen har, i forlengelse av forskerutdanningens nye organisering i en felles seksjon for studier og forskerutdanning, skapt behov for nye rutiner og retningslinjer. Særlig to oppgaver har stått i fokus: kvalitetssikring og målretting av administrative nettverk. Det er utarbeidet retningslinjer for godkjenning av kurs i den kandidatspesifikke opplæringsdelen, det er utarbeidet en veiledning for bedømmelse av søkere til ph.d.-stillinger, og det er opprettet et eget nettverk for forskerutdanningen. Flere slike oppgaver venter i 2015, og det nevnte nettverk er tiltenkt en viktig rolle i dette arbeidet.

NOKUTs rapport har rettet oppmerksomheten mot kompetanseutvikling for veiledere på ph.d.-nivå, en oppmerksomhet som har blitt forsterket av en rapport om veiledersituasjonen for stipendiater ved HF, utarbeidet av fakultetets stipendiatutvalg. Samarbeidet med Stip-HF skal prioriteres også i 2015, og fakultetet vil også vurdere muligheten for å iverksette opplæringstiltak for veiledere i forskerutdanningen.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsinger ved fakultetet

Siden 2010 har alle fakultetets stipendiathjemler vært fordelt mellom grunnenhetene, som lyser ut ledige stillinger ut fra egne prioriteringer og behov. Det er derfor opp til grunnenhetene i hvilken grad de ønsker å ta hensyn til konkrete forskningssatsinger innen egne fagmiljøer.

Ved det humanistiske fakultet er de fleste utlysninger åpne, og bare unntaksvis øremerkede. De øremerkede utlysningene dreier seg som regel om egenandeler i eksternfinansierte prosjekter. Hovedfokus ligger på at man i størst mulig grad vil støtte forskertalenter og prosjekter som viser høy grad av originalitet og kvalitet. Det samme gjelder for de eksternfinansierte prosjektene, som sjelden er forankret i en overordnet forskningsstrategi.

Unntaket er Senter for kvinne og kjønnsforskning (SKOK) der målet er at kandidater skal utvikle en spesialkompetanse i kjønnsforskning.

Gjennomstrømming

I 2014 ble det avlagt 1 dr.philos.-grad, og 25 ph.d.-grader ved Det humanistiske fakultet, hvorav 3 var tilknyttet kvoteprogrammet. Tallene viser at 6 kandidater leverte på normert tid eller tidligere, mens 9 leverte innen 6 måneder etter normert tid. Kun 1 kandidat hadde en nettotid på mer enn 4 år. I tillegg har 2 av Griegakademiets stipendiater under Program for Kunstnerisk Utviklingsarbeid (PKU) fått godkjent sine disputaser.

Fakultetet vurderer fjorårets gjennomstrømming som tilfredsstillende, men tett oppfølging av kandidatene regnes som en avgjørende suksessfaktor og en forutsetning for å kunne sette i verk effektive tiltak. Det er viktig at tiltak settes i verk innenfor stipendiatperioden, da mulighetene begrenses dramatisk idet kandidaten begynner i annet arbeid. Selv om gjennomstrømmingen ofte påvirkes av personlige forhold, og oppfølgingen derfor krever en individuell tilnærming, synes det likevel å være rom for lokale tiltak av overordnet karakter. Enhetene melder om at de satser videre på bruk av virkemidler med erkjent god effekt, som bruk av to veiledere, faglig og sosial integrering i forskergrupper og i fagmiljøene, fremdriftsrapportering, midtveisevaluering og medarbeidersamtaler.

Underkjenninger

Ved det humanistiske fakultet ble ingen avhandlinger underkjent i 2014, uten at dette kan sies å representere noen tendens. Fakultetets forsknings- og forskerutdanningsutvalg har bedt FFU ved enhetene om å ha faste prosedyrer for oppfølging av slike kandidater i samarbeid med veileder. Fakultetets fremste tiltak for å unngå frafall og underkjenning er fremdeles tett oppfølging og god integrasjon i forskningsmiljøet. Et godt virkemiddel som forvaltes lokalt og som øker i omfang er bruken et avslutningsseminar (eller lignende), der en eller flere fagpersoner kommer med innspill til avhandlingen når det nærmer seg innlevering.

Veilederopplæring

Det gjennomføres i dag ingen formell veilederopplæring verken i regi av fakultet eller grunnenheter. Det foregår likevel en uformell opplæring i institusjonaliserte rammer da de fleste enhetene praktiserer en ordning med veilederforum, der veiledere kan komme sammen, utveksle erfaringer og diskutere både generelle og mer spesifikke problemstillinger. Noen enheter mener dette er tilstrekkelig som veilederopplæringstiltak, mens andre enheter etterlyser et sentralisert tilbud på fakultetsnivå. Fakultetet vil i 2015 vurdere hvilke tiltak som er ønskelige for ytterligere å forbedre veilederkompetansen.

Fakultetet arrangerer også årlige startdager for nye ph.d.-kandidater, der kandidatenes veiledere oppfordres til å delta. Arrangementet gjennomføres i samarbeid med fakultetets stipendiatutvalg og er en tjenlig arena for informasjonsutveksling og debatt rundt ulike aspekter ved fakultetets forskerutdanning. Fakultetet vil i 2015 jobbe videre med å styrke innholdet i startdagen.

Internasjonalisering

Ifølge fakultetets strategiplan (2012-15) er det et mål at så mange som mulig av fakultetets doktorgradskandidater skal gjennomføre et lengre utenlandsopphold i stipendperioden. Ansvaret for at dette skjer ligger hos veileder, sammen med institutt- og senterledelse og det forskningsmiljøet kandidaten hører til. Flere enheter praktiserer en ordning med reisestøtte, og interessen for å gjennomføre slike utenlandsopphold synes å være økende. Fakultetet vil også i 2015 oppmuntre grunnenhetene til å legge til rette for slik mobilitet.

Forskerutdanningsmelding for 2014

Det matematisk-naturvitenskapelige
fakultet

Til behandling i fakultetsstyret 7. mai 2015

Innhold

1. Oppfølging av prioriteringer	3
2. Forholdet mellom forskerutdanningen og forskningssatsninger	3
3. Gjennomstrømning	3
4. Underkjenning	4
5. Veilederopplæring	4
6. Internasjonalisering	4
7. Andre forhold	4

UTKAST

Fakultetet har det siste året hatt fokus på ph.d.-kandidaters oppstart i stipendiatstillingen og å etablere bedre flyt mellom ansettelsesforholdet og kandidatrollen. I 2015 ønsker vi å prioritere implementering av løsninger for dette. Gevinsten vil være bedre oversikt, ivaretagelse av kandidaters rettigheter og plikter og generelt ryddigere forhold for kandidat og institusjon.

1. Oppfølging av prioriteringer

Vi vil iverksette tiltak som er utarbeidet gjennom fakultetets administrasjonsutviklingsprosjekt. Særlig vil fokuset rettes mot å gjennomføre opptak og ansettelse i én prosess, og ivaretagelse av forskerutdanningsutvalgets rolle som faglig kvalitetssikrer av opptak og prosjektbeskrivelse når opptaksprosessen endres. Videre vil vi utarbeide en plan for hvordan vi sikrer informasjonsflyt for kandidater og veiledere i avslutningsfasen. De administrative prosessene kan styrkes gjennom et tettere samarbeid mellom studie- og personalseksjonen ved fakultetet.

2. Forholdet mellom forskerutdanningen og forskningssatsninger

Forskerutdanning og forskning(satsning) er tett koblet sammen. Få eller ingen stipendiatstillinger lyses ut uten tilknytning til en spesifikk forskningsgruppe, og mange er knyttet til større forskningsprosjekt eller en spesifikk satsing. Det er ikke planlagt tiltak på dette området, utover at vi kontinuerlig har oppmerksomhet på ekstern finansiering for å øke forskningsaktiviteten. Vi har en nedgang i antall stipendiatstillinger og følger utviklingen nøye.

3. Gjennomstrømning

Totalt 74 kandidater disputerte i 2014 og brukte i gjennomsnitt 3,65 år når permisjoner o.l. er trukket fra (nettotid). Bruttotiden er vesentlig lavere ved MN enn de fleste andre fakulteter, samtidig som nettotiden er nær det totale snittet ved UiB. Fakultetet hadde i 2013 fokus på registreringer i tidskonto for å se om det er mulighet for å få et mer korrekt bilde av reell tidsbruk; nettotidsbruk kan bli for høy om ikke alle permisjoner, sykefravær etc er registrert. Korrekte data avhenger av god informasjonsflyt mellom personal- og studieadministrasjon, og det er fremdeles rom for forbedringer her.

	Andre kilder	UiB-finansiering	NFR-finansiering	Totalt, alle kilder
Gj.snitt av br. tid (år)	5,0	4,7	4,1	4,5 (UiB 4,9)
Gj.snitt av nettotid (år)	3,6	3,7	3,5	3,65 (UiB 3,6)
Antall av kandidater	15	28	31	74 (UiB 214)

Tab.1.1 Gjennomstrømningstid ved MN 2014. Tabellen viser gjennomsnitt av vår og høst 2014. Gjennomsnitt ved UiB i parentes.

Fakultetet har fremdeles relativt mange «gamle» kandidater i rapporteringssammenheng, altså kandidater som har vært i forskerutdanningen i mer enn 5 år. Det er ønskelig å redusere dette antallet, men det er ikke et mål i seg selv å eliminere denne kategorien helt. Kandidater som er begynt i jobb har en betydelig utfordring i å ferdigstille avhandlingen, og vi som institusjon har ingen «pressmidler» for å få dem til å levere. Alle, ikke minst kandidat og veileder, ønsker at de som har vært lenge i systemet skal kunne fullføre graden.

	Andre finansilder	UiB-finansiering	NFR-finansiering	Totalt, alle kilder
Antall kand. MN	6 (UiB 10)	13 (UiB 65)	22 (UiB 30)	41 (UiB 105)

Tab. 1.2 Antall «gamle» avtaler per rapporteringstidspunkt 15. oktober 2014. Gjennomsnitt ved UiB i parentes.

4. Underkjenning

I 2014 var det kun én avhandling som ble underkjent (1. gang). Antallet varierer normalt mellom 1 og 3 per år. En underkjenning er selvfølgelig en påkjenning og et nederlag for de som er involverte, men vi mener også at underkjenninger er et tegn på at kvalitetssikringen av avhandlinger ser ut til å virke. Det lave antallet underkjenninger gir ikke grunnlag for spesielle tiltak. Et av de beste tiltakene for å forhindre underkjenninger er ordningen med midtvegsevaluering. I midtvegsevalueringen kan uheldige sider ved et prosjekt avdekkes på et tidlig tidspunkt og kursendring kan evt. gjøres før prosjektet er kommet for langt.

	2014	2013	2012
Antall underkjenninger	1 (75)	3 (76)	3 (76)

Tab. 1.3 Antall underkjenninger ved MN. Totalt antall avhandlinger til bedømmelse i parentes.

5. Veilederopplæring

Se egen hørings sak (sak 2015/230, høringsfrist 9. mars). Fakultetet ser opplæring av veilederkomitéen som sammensatt av ulike komponenter, der ansvar kan legges på ulike nivåer:

- Forskergruppen – ivaretar det disiplinære og faglige
- Universitetspedagogikkprogrammet – ivaretar opplæring rundt det relasjonelle, læring og motivasjon
- Fakultetet – ivaretar opplæring i regler, retningslinjer, formalia og krav

6. Internasjonalisering

I følge rapportering til Database for høgere utdanning (DBH) er det få kandidater ved fakultetet som har utvekslingsopphold i løpet av forskerutdanningen. Vi ønsker at langt flere kandidater skal reise ut, men etter vår oppfatning er ikke situasjonen slik som tallene fra DBH gir inntrykk av. Flere kandidater drar på utenlandsopphold av noen ukers varighet for å f.eks. gjøre laboratorieanalyser, besøke medveileder eller utføre feltarbeid. Knapt noen av disse oppholdene registreres, og underrapporteringen kan være betydelig. Utgiftene dekkes gjerne av prosjektmidler eller driftsmidler, og også flere forskerskoler setter av midler som kandidatene kan søke om. Utvekslingsavtaler benyttes sjelden. Vi ser på disse oppholdene som gode internasjonaliseringselementer i forskerutdanningen uavhengig av rapportering. I tillegg vil vi også peke på den store andelen internasjonale kandidater ved fakultetet. Av kandidatene som disputerte i 2014 var andelen ikke-norske statsborgere på vel 52%. Disse og den store andelen utenlandske ansatte i fast stilling bidrar til såkalt «internasjonalisering hjemme». Alle kandidater ved fakultetet drar dessuten på minst én internasjonal konferanse hvor de har et bidrag i form av presentasjon og/eller poster.

7. Andre forhold

Fakultetet har fått utfordringer med innskjerping av mulighet for errata etter endringer som kom med forskriften i 2013. Forskerutdanningsutvalget ønsker at dette punktet vurderes på nytt.

Videre ønsker vi at det gjøres en ny vurdering av dokumentasjonen vi utsteder til våre doktorer. Høyt faglig nivå og forskningsnærhet trenger ikke komme i konflikt med velordnede administrative strukturer. Vi mener derfor at vi som institusjon ville være tjent med at også det øverste utdanningsnivået bekreftes med dokumentasjon av internasjonal standard og samme kvalitet som de øvrige nivåer. Særlig mener vi at det må legges til rette for at alle kandidater får et Diploma supplement etter de kravene som følger av UiBs DS-label.

FORSKERUTDANNINGSMELDINGEN 2014

I 2014 hadde Det medisinsk-odontologiske fakultet i overkant av 500 aktive doktorgradskandidater og 96 forskerlinjestudenter ved utgangen av året. 75 kandidater disputerte i 2014 som er en nedgang i forhold til rekordåret 2013 (115 kandidater). 109 kandidater ble tatt opp til doktogradsprogrammet ved fakultetet; en økning på 21 kandidater i forhold til 2013.

Forskerutdanningen er en viktig del av fakultetets samlede forskningsaktivitet. Det er derfor svært viktig å kvalitetssikre forskerutdanningen i alle ledd for å sikre god gjennomstrømning av ph.d- kandidater og høy kvalitet på forskningen.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2013 og planer og prioriteringer for 2015

I 2013 ble det satt i gang to større prosjekter:

- Gjennomgang av kursporteføljen for forskerutdanning på ph.d.-nivå, for å sikre et bredt tilbud og god kvalitet på ph.d.-emner. Sluttrapporten fra arbeidsgruppen ble ferdigstilt i august 2014.
- Utarbeidelse av et kompetansehevingsprogram for veiledere. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe som har arbeidet med å utvikle et nettbasert kurs for veiledere. Dette kurset vil starte opp i løpet av 2015.

Arbeidet med å styrke Forskerlinjen ble videreført i 2014. Forskerlinjen hadde ved utgangen av 2014 96 aktive studenter. Ved utgangen av 2014 har totalt 81 studenter fullført forskerlinjen. Det ble i 2014 bestemt at det skal gjennomføres en nasjonal evaluering av forskerlinjeordningen. Arbeidet ble satt i gang våren 2014, og resultater fra første del av spørreundersøkelsen er under bearbeidelse.

Instituttene rapporterer at de har nådd de fleste av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2013. I løpet av 2014 er det opprettet flere nye ph.d-emner og forskerskoler ved fakultet. Enkelte institutt melder om økt rekruttering til doktorgradsutdanningen. Det rapporteres også om økt fokus på stipendiater med pliktarbeid, og at oversikten over pliktarbeidfordelingen er bedret.

Fakultetet har utarbeidet egen handlingsplan for forskerutdanning for perioden 2014 - 2016. Blant de prioriterte tiltakene er innføring av obligatorisk veilederopplæring og utvidelse av bolk om karriereplanlegging i grunnkurset (MEDMET1). På instituttnivå prioriteres bl.a. karriereplanlegging, internasjonalisering, ph.d-seminarer og videreutvikling av tilbudet til forskerlinjestudenter.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger ved fakultetet – vurdering

I løpet av 2014 er nye forskerskoler og ni nye ph.d.-emner opprettet. Fem av emnene er tilknyttet et av fakultetets nye Senter for fremragende forskning (SFF): Centre for Cancer Biomarkers (CCBIO). Det andre SFF, Centre for Intervention Science in Maternal and Child Health (CISMAC), har hatt et stort faglig seminar i 2014.

Det ble i løpet av 2014 opprettet tre nye forskerskoler: Centre for International Health Research School, Bergen Biomedisinske forskerskole og CCBIO Research School of Cancer Studies. Det planlegges også en forskerskole i odontologi. Flere av forskerskolene har etablert samarbeid på tvers av institutt, fakultet, helseforetak og andre utdanningsinstitusjoner, både nasjonalt og internasjonalt. Det forventes at alle forskerskoler ved fakultetet bidrar til opprettelse av forskerkurs.

Instituttene rapporterer om godt samsvar mellom forskningssatsningene og forskerutdanningen og har som målsetting at alle seksjoner ved instituttet skal ha stor og pågående ph.d.-aktivitet.

Gjennomstrømning - vurdering og behov for tiltak for å forbedre denne

Gjennomføringsgraden i forskerutdanningen er høy, og netto gjennomføringstid er generelt sett lav. Noen institutter rapporterer om enkelte ph.d.-kandidater som ikke fullfører på normert tid og som må søke om forlengelse, og spesielt gjelder dette kandidater med eksperimentelle og translasjonelle prosjekter. Det er satt i gang tiltak for å øke gjennomføringen ved å følge opp kandidater som har forsinket progresjon. Midtveisevalueringen, framdriftsrapporten og styrket veilederopplæring er viktige tiltak for å bedre gjennomstrømningen og sikre kandidatene så god oppfølging som mulig. Det arbeides videre kontinuerlig med at opptaksprosessen i doktorgradsprogrammet skal bli så smidig og effektiv som mulig. Tidlig innmelding er med på å sikre motivasjon og mulighet for kursdeltagelse, samt tilfredsstillende arbeidsordninger for eksterntfinansierte doktorgradskandidater i forhold til arbeidsgiver.

Underkjenning - vurdering og behov for tiltak

I 2014 var det tre underkjenninger, som er en nedgang sammenlignet med sju underkjenninger i 2013. Samtidig er antall innleverte avhandlinger lavere i 2014 enn i 2013, slik at det er ingen reell prosentvis nedgang. Totalt sett er antallet underkjenninger lavt med tanke på antall avhandlinger ved fakultetet. Framdriftsrapportering, midtveisevaluering og veilederopplæring anses som viktige tiltak for å heve kvaliteten av doktorgradsarbeidene. Tiltak som vurderes for å unngå underkjenninger i fremtiden er blant annet fokus på akademisk skriving, spesielt av sammendraget til avhandlingen. Det er også prioritert å sikre god oppfølging av kandidater, slik at avhandlinger som underkjennes kan leveres på nytt.

Veilederopplæring - vurdering av situasjon, effekter og behov

Høsten 2013 ble det nedsatt en arbeidsgruppe med mål om å forbedre veilederopplæringen ved fakultetet, og dette arbeidet ble videreført i 2014. Opplæringen skal både ivareta veiledernes behov for å kjenne regler og retningslinjer knyttet til forskerutdanningen og være en arena for faglig påfyll når det gjelder veiledning. Arbeidsgruppen har utarbeidet et to-trinns kursopplegg for veiledere, bestående av nettbasert kurs og veilederseminar. Det planlegges en pilot for det nettbasert kurset våren 2015, og at kurset blir gjennomført i løpet av 2015. Det er et mål at alle nye veiledere skal fullføre kurset før de blir formelt oppnevnt som veiledere. Instituttene rapporterer at det er behov for å styrke veilederopplæringen.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

I handlingsplan for forskerutdanning (2014-2016) er en av målsettingene at fakultetet skal være synlig og delta i internasjonale fora for forskerutdanning. Ledelsen ved forskerutdanningen er aktive i ORPHEUS, en internasjonal organisasjon for ph.d-utdanning i biomedisin og helsevitenskap.

Fra fakultetet er det et ønske at flere kandidater får muligheten til å ta et forskningsopphold i utlandet, og at utenlandske kandidater tilknyttet andre universitet skal ha mulighet til å ha forskningsopphold ved fakultetet.

Andre forhold av særlig betydning for fakultetets håndtering av forskerutdanningen som har endret seg, eller som man planlegger å endre i perioden.

Vet ett av instituttene har man satt i gang en gjennomgang av de siste ti års doktorgradsavhandlinger for å undersøke hvor mange manuskripter/artikler fra avhandlingene som ikke er publisert. Dette vil bli fulgt opp i 2015.

FORSKERUTDANNINGSMELDING 2014

DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

April 2015

Forskerutdanningsmelding 2014

Forskerutdanningsmeldingen for Det samfunnsvitenskapelige fakultet gir en overordnet vurdering av forskerutdanningen som tilbys ved fakultetet. Meldingen er utformet i samsvar med mal fra universitetsdirektøren og tydeliggjør satsninger og resultat, styrker og svakheter.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2013 og prioriteringer for 2015

Fakultetet har fulgt opp prioriteringer omtalt i meldingen fra 2013 ved å løfte frem tiltak for økt kvalitet i forskerutdanningen og iverksette tiltak for å hindre unødvendige underkjenninger. Etablering av faglige samarbeid i forskerskoler og nettverksskoler er utviklet i løpet av året. Både institutt for geografi, institutt for sosialantropologi og institutt for økonomi har videreutviklet slike samarbeid i 2014.

Det er viktig for fakultetet at kandidatene sikres solid forankring i fagmiljøene gjennom tilknytning til forskergrupper. Fakultetet vil stimulere til videre samarbeid- og utvikling av forskerskoler, både nasjonale og internasjonale i 2015. Godt etablert samarbeid i mellom fagmiljøene vil både øke kvaliteten i forskerutdanningen og bidra til mer forutsigbare rammer for kandidatene i planlegging av opplæringsdelen. Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap og Institutt for sammenliknende politikk er for tiden engasjert i utviklingen av en nasjonal forskerskole i statsvitenskap sammen med blant annet Universitetet i Oslo.

Institutt for sammenliknende politikk har i 2014 gjennomført sluttseminar som et kvalitetstiltak av avhandlingen før innlevering. Sosiologisk institutt og Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap melder de har planer om å innføre dette i 2015. Fakultetet ser dette som et godt tiltak blant annet for å hindre unødvendige underkjenninger, og vil tilrettelegge for å innføre denne ordningen ved alle våre fagmiljø i 2015.

Forholdet mellom forskerutdanningen og forskningssatsinger ved fakultetet

Fakultetet har en forholdsvis stor andel departementsfinansierte stillinger, der mange lyses ut åpent for å sikre bredden i forskningen ved fakultetet. De senere år har flere av disse blitt knyttet til forskningssatsingene våre, for ytterligere å styrke disse. Ved Institutt for økonomi meldes det at det er godt samsvar mellom forskerutdanning og forskningssatsinger ved at alle stipendiater arbeider med avhandlinger innen tema som dekkes av staben. Det samme gjelder ved Institutt for informasjons – og medievitenskap og Sosiologisk institutt, som velger å ansette stipendiater innen felt som er forankret i satsingsområdene til instituttet.

Institutt for sosialantropologi har i 2014 fått 4 ph.d.-kandidater knyttet til *Egalitarianisme*-prosjektet. Gjennom prosjektet er det etablert et nytt samarbeid med UCL, University College London, om samarbeid om ph.d.-kurs og felles arbeidsgrupper. Grupper av stipendiater ved UCL og UiB besøker hverandre og deltar i fellesaktiviteter. Avtalen med UCL gir mulighet for ph.d.-kandidater ved instituttet til å tilbringe tid ved en internasjonalt anerkjent forskningsinstitusjon.

Gjennomstrømming – vurdering og behov for tiltak for å forbedre denne

Fakulteter hadde 15 disputaser i 2014. Dette var langt under måltallet på 25 per år. Det ser imidlertid ut til å bli langt bedre i 2015 med hele 19 innleverte avhandlinger per 1. april 2015.

Gjennomstrømmingstallet for 2014 er på 3,5 år. Det kan se ut til å stabilisere seg på et langt bedre nivå enn fakultetet har hatt tidligere, noe som er i tråd med instituttene observerte kulturendring blant de nyere kandidatene. I større grad enn før forventes det nå at man fullfører innenfor de gitte rammene. Blant fakultetets konkrete tiltak for å forbedre gjennomstrømmingen er årlig gjennomgang av fremdriftsrapportene, og tilbud om kurs hver vår i akademisk skriving. Instituttene fremhever midtveisevalueringer, ordningen med to veiledere per kandidat og tettere tilknytning til forskergrupper og forskningsfelt som de viktigste tiltakene for å opprettholde og øke gjennomstrømmingen.

Underkjenning – vurdering og behov for tiltak

Fakultetet har hatt en negativ utvikling med en høy prosentandel underkjente avhandlinger de siste årene. I 2014 fikk 4 kandidater (21 %) underkjent sin avhandling etter første innlevering. Fakultetet har viet stor oppmerksomhet til saken det siste året, gjennom drøftinger i ulike fora, analyser av mulige forklaringsvariabler og fellestrekk ved underkjente avhandlinger, og konkrete bestillinger til instituttene med tanke på å kartlegge både kortsiktige- og langsiktige tiltak for å hindre underkjenninger.

Gjennomgang av de underkjente avhandlingene fra 2012-14 viser at det er et tydelig fellestrekk i rapportene; En påpeking av klare mangler i problemstilling og forskningsspørsmål. I 9 av 10 rapporter blir kandidaten bedt om å arbeide videre med bl.a. utforming, tydeliggjøring, og klarere presentasjon av problemstillinger i innledningen, bedre diskusjon av problemstillinger i analyse og overordnet drøfting avslutningsvis. Andre utfordringer kan være knyttet til struktur og form, empiri og metodediskusjon og kontekstualisering.

Underkjenninger kan sees som et uttrykk for at komiteer håndhever de gjeldende kvalitetskrav. Det er likevel grunn til bekymring omkring den høye andelen underkjenninger. Innføringen av minst to veiledere per kandidat og gjennomføringen av midtveisevaluering er tiltak instituttene mener vil motvirke for høyt omfang av underkjenninger. Sluttseminar, der avhandlingen blir lest av en annen fagperson enn kandidatens veileder, er et annet tiltak flere fagmiljø ønsker å innføre i løpet av det kommende året med tanke på å hindre underkjenninger. Andre tiltak instituttene nevner i sine meldinger er dedikerte ph.d.-koordinatorer i staben som følger kandidatgruppen opp jevnlig, arbeide for at kandidater som skriver artikkelbaserte avhandlinger får sine artikler publisert underveis, og jevnlig presentasjoner av kapitler og delarbeid i forskningsgruppene.

Veilederopplæring – vurdering av situasjon og planlagte tiltak

Det tilbys ikke formell veilederopplæring i noen av våre fagmiljøer. Det rapporteres at veiledningen fungerer bra og at det ikke har vært uttrykt behov eller ønske om å ha et slikt tilbud. Instituttene har egne fora for uformell veilederopplæring, som forskningsgrupper, stabsseminarer og veiledningsforum. I tillegg har ofte egne ph.d.-koordinatorene i staben et særskilt ansvar for å løfte veilederkompetansen, og seniorer fungerer som mentorer for yngre veiledere. Samlet bidrar denne uformelle opplæringen til et større kollektiv og felles standarder i veiledningen.

Internasjonalisering – vurdering av situasjon og planlagte tiltak

Alle ph.d.-kandidater ved fakultetet oppfordres til å gjennomføre et utenlandsopphold ved relevante forskningsinstitusjoner. Svært mange gjennomfører et slikt opphold og både fakultetet og instituttene har gode støtteordninger som kandidatene benytter seg av. Kontakt med internasjonalt anerkjente forskningsmiljø og nettverksbygging gjennom deltakelse på workshops og konferanser er svært utbredt og viktige tiltak for å øke mobiliteten blant kandidatene. Flere institutter bidrar også fast i tilknytning til internasjonale forskerskoler.

FORSKERUTDANNINGS- MELDING 2014 DET JURIDISKE FAKULTET

1. Planer og prioriteringer for 2015.

1.1 Ph.d.-kurs i Kina (SPIRE-midler)

Fakultetet arrangerte et tredagers ph.d.-kurs i kinesisk rettskultur på Nordic Centre, Fudan University i Shanghai i juni 2014. Dette var andre gang kurset ble arrangert. Også denne gangen ble kurset finansiert av SPIRE-midler fra UiB sentralt. Fakultetet har bygget opp et godt samarbeid med utvalgte jussfakulteter i Kina, og samarbeidet med Nordic Centre, der UiB er deleier, var en naturlig utvidelse av dette. Kurset har blitt kombinert med et besøk til Renmin-universitetet i Beijing, der stipendiater fra fakultetet og Renmin har fått presentere sine prosjekt. Erfaringene fra kursene og rundebordskonferansene har vært svært positive, og et godt fundament for videre forskningssamarbeid er lagt. Det er bevilget SPIRE-midler til å gjennomføre kurset igjen i 2015, og kursdatoer er satt i juni. Ved å tilby flere årskull av våre ph.d.-kandidater innsikt og mulighet til å få forståelse for kinesisk rettskultur, bygger vi opp en nasjonal kompetanse som vil kunne være av vesentlig betydning for fremtiden. Pr. i dag er Det juridiske fakultet i Bergen det eneste norske fagmiljøet med systematisk utvikling av kompetanse innenfor kinesisk rett.

1.2 Mulige ph.d.-aktiviteter i India (SIU-midler)

Det juridiske fakultet fikk i 2014 en tildeling på kr. 600.000,- for å fremme forskningssamarbeid og studentutveksling med India. Pengene er tildelt for årene 2015, 2016 og 2017. Det er planlagt at en mindre forskningsdelegasjon besøker samarbeidsuniversitetene i India våren 2015. I løpet av 4. kvartal 2015 planlegges det en gjensitt fra India med faglige workshops ved Det juridiske fakultet. I startfasen forsøkes det å bygge opp forskningssamarbeid innenfor konkurranserett og innen strafferett.

2. Gjennomstrømming

Gjennomstrømmingen har tradisjonelt vært veldig god ved fakultetet, men det har de siste årene vært en tendens til forsinket innlevering. Det er vanskelig å se noen fellestrekk for hvilke prosjekter som blir forsinket, og fakultetet startet derfor i 2014 et prosjekt der personalgruppen og ph.d.-koordinator gjennomgår rutine for mottak og oppfølging av stipendiater.

Det jobbes også systematisk med å skaffe stipendiatene korte engasjementer de kan tre inn i ved innlevering av doktorgraden, slik at stipendiaten har litt tryggere rammer når stipendiatperioden nærmer seg slutten. Av andre tiltak for å sikre bedre gjennomstrømming er oppstartsamtaler og midtveisevaluering, som i stor grad funnet sin form og anses som verdifulle for den faglige oppfølgingen. I tillegg er medarbeidersamtalen viktig for å sikre en god kommunikasjon mellom fakultetet og stipendiaten, slik at nødvendige tiltak kan settes inn hvis det er behov. Det har vært et gjennomgående trekk ved forsinkete prosjekter at fakultetet har kommet for sent inn i bildet. De faste sjekkpunktene halvtårsregistrering og fremdriftsrapportering er også viktige dialogpunkter for stort og smått som trenger oppfølging i løpet av stipendiatperioden.

3. Underkjenninger

Ingen avhandlinger ved Det juridiske fakultet ble underkjent i 2014.

4. Tilbud om opplæring for veiledere

Det er avsatt inntil kr 50.000,- i budsjettet for 2015 for å gjennomføre seminar for forskere som veileder ph.d.-kandidater. Slik kompetanseutvikling for ph.d.-veiledere planlegges å bli fulgt opp mer regelmessig i forhold til det som har vært praksis tidligere. Det legges opp til at slike seminar/konferanser holdes rutinemessig hvert annet år. Neste seminar er foreløpig planlagt til oktober 2015, og frekvensen for veilederseminar vil bli drøftet der.

5. Internasjonalisering

Fakultetet har vedtatt en handlingsplan for internasjonalisering for 2014-15. I denne er det definert konkrete tiltak som skal føre til mer internasjonalisering av ph.d.-utdanningen. Blant disse kan nevnes:

- Utarbeide en erfaringsbank med oversikt over hvor ph.d.-kandidater har vært på forskningsopphold tidligere.
- Legge forholdene til rette for at ph.d.-kandidatene gis mulighet til å presentere prosjektet sitt på engelsk for et internasjonalt publikum, ved at det gis uttelling for dette i den valgfrie delen av ph.d.-programmet og ved at søknader om reisestøtte fra ph.d.-kandidater, for å holde prosjektpresentasjon, prioriteres.
- Klargjøre i oppstartsamtale at det er et veilederansvar å
 - motivere til, og å legge til rette for utenlandsopphold som innebærer kontakt med utenlandske forskningsmiljø
 - foreslå aktuelle fora der prosjektpresentasjon på engelsk kan finne sted
 - motivere til at avhandlinger som ikke har et utelukkende særnorsk tema, skrives på engelsk.
- Fortsette å fremheve verdien av utenlandsopphold i ph.d.-kandidatens medarbeidersamtale.
- Fortsette å informere om muligheten for at deltakelse på språkkurs godskrives i den valgfrie delen av ph.d.-programmet
- Oppfordre FU til at ph.d.-kandidater som skriver på engelsk prioriteres ved tildeling av midler til språkvask.
- Videreutvikle det nordiske samarbeidet innen forskerutdanningen, og oppfordre til mer aktiv bruk av Jurforsk Nordic portalen.
- Utarbeide oversikter over hvor det finnes tilfredsstillende engelskspråklig undervisning som kan erstatte grunnlinjen i ph.d.-programmet, for internasjonale ph.d.-kandidater som er tatt opp på ph.d.-programmet i rettsvitenskap

Planen går ut ved årsslutt 2015, og det er en målsetting at alle disse tiltakene skal være implementert innen den tid.

Forskerutdanningsmelding for 2014, Det psykologiske fakultet

Oppfølging av forskerutdanningsmelding for 2013 og planer og prioriteringer for 2015

Det psykologiske fakultet har om lag 120 ph.d.-kandidater som er forankret i fakultetets forskningsgrupper og har de siste fem årene hatt rundt 20 disputaser i året. Fakultetet har i 2014 hatt 40,7 (måltall) universitetsstipend og 3 (måltall) postdoktorstipend finansiert over grunnbevilgningen. To U-stipend ble i 2014 utlyst til forskning på rus og avhengighet og ett U-stipend til MNT forskning. I tillegg ble to stipendiatstillinger knyttet til dobbelkompetanseprosjektet tilsatt i 2014 (utlysning i 2013). Fakultetet ønsker å prioritere flere tverrfakultære satsingsområder, bla. utviklingsforskning, rus, skole, psykisk helse, forebyggende helsearbeid (samhandlingsreformen), maritim (marin) forskning på klima/miljø (menneskelige faktorerens betydning for klima og miljø) der fakultetet har flere samarbeidsarenaer og god faglig kompetanse. I tillegg er det stort behov for stipend til uavhengige grunnforskningsområder/laboratorieforskning.

Med utsikter til strammere budsjetttramme blir det viktig at UiB avklarer videre finansiering av forskerutdanning/forskerskoler. Evalueringsrapporten fra NOKUT (2013) legger vekt på formalkravene til forskerutdanningen. Fakultetet vil oppfordre UiB til å arbeide for at utdanningskomponenten i forskerutdanningen får uttelling på samme måte som ved grunnstudier. Dette vil kunne bidra til å sikre en mer stabil finansiering av forskerutdanningen i tiden fremover.

Videre karriereveier i form av rekrutteringsstillinger (postdoktor/forsker) vil være viktig for kvalifisere forskere til stillinger ved UiB og i UH-sektoren. Dobbeltkompetanseprosjektet i klinisk psykologi ledes fra fakultetet, og er av stor betydning for å sikre rekruttering av yngre forskere til fremtidige kliniske forskerstillinger både ved universitet og i helseforetak.

Fakultetet er i ferd med å implementere ny opplæringsdel med utgangspunkt i UiBs ph.d.-forskrift vedtatt i 2013. I denne sammenheng arbeider fakultetet med en gjennomgang av organiseringen av forskerutdanningen, også som en oppfølging av NOKUT-rapporten. Videre sendes det i disse dager en søknad til NFR der deler av fakultetets fagmiljø søker om status som nasjonal forskerskole.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningsstrategier ved fakultetet - vurdering

Kvaliteten i forskerutdanningen ivaretas gjennom forankring i fagmiljøene ved at den enkelte kandidat knyttes til forskningsgrupper og forskerskoler. Fakultetet har lagt til rette for en tett kobling mellom forskerskoler og forskningsgrupper ved at flest mulig av forskningsgruppene bidrar med undervisning og veiledning inn mot forskerskolene. Fakultetet ønsker å støtte større forskningssatsninger/søknader om eksternt finansiering med stipendiatstillinger. Det er viktig å sikre at veiledningsavtaler som inngås eksternt er gjenstand for strategiske vurderinger slik at eksterne kandidater har en forankring i prioriterte forskningsaktiviteter ved fakultetet.

Gjennomstrømning – vurdering og behov for tiltak for å forbedre denne

Gjennomstrømningstid på disputerte ph.d.-kandidater har de siste årene (fra 2011) vært på rundt 3,5 år. I 2014 er den på 3,9 år. Fakultetet anser dette som et akseptabelt nivå, men ser at det er viktig fortsatt å holde fokus på tett oppfølging gjennom utdanningsløpet. Det er imidlertid vanskelig å innhente informasjon om permisjoner for eksternt finansierte kandidater som ikke er tilsatt ved UiB. Dette gjelder ca halvparten av kandidatene i forskerutdanningen ved vårt fakultet.

Det er få kandidater som skrives ut av ph.d.-programmet uten fullført grad. I 2014 ble tre kandidater skrevet ut. Aktiv oppfølging fra fagmiljø og administrasjon gjennom semesterregistrering, fremdriftsrapportering og midtveisevaluering bidrar til god oppfølging av den enkelte ph.d.-kandidat. At instituttene i sterk grad er involvert i oppfølgingen av ph.d.-kandidatene, er viktig.

Underkjenning – vurdering av situasjon og behov for tiltak

Fakultetet hadde ingen underkjenninger i den organiserte forskerutdanningen i 2014. På tross av få underkjenningssaker over flere år, vurderer vi det slik at med høyt antall disputaser, øker sannsynligheten for at dette kan inntreffe oftere. Det er spesielt viktig at bedømmelseskomiteene fanger opp svakheter ved innsendte avhandlinger, særlig med tanke på at det ytterst sjelden forekommer at avhandlinger blir underkjent på grunnlag av disputasen. De avhandlingene som underkjennes er hovedsakelig knyttet til dr. philos. Av tre innleverte dr. philos.-avhandlinger de siste tre årene, har alle blitt underkjent. Vi har ingen andre underkjenninger i samme tidsrom.

Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Det er alltid et behov for å øke og vedlikeholde kompetanse på veiledning av ph.d.-kandidater. Enkelte av forskerskolene ved fakultetet arrangerer seminar for veiledere tilknyttet forskerskolen der tema er ph.d.-veiledning. I tillegg har fakultetet arrangert et veilederseminar høsten 2014. Tilbakemeldingene har vært positive og vi planlegger derfor å gjøre dette til et årlig arrangement. Se ellers journalnr. 15/230 for bredere omtale av dette da alle fakultetene ble bedt om å rapportere på veilederopplæring særskilt.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Fakultetet legger vekt på å motivere ph.d.-kandidater til utenlandsopphold inn mot relevante forskningsmiljøer. I tråd med signalene i UiBs handlingsplan for internasjonalisering, ønsker fakultetet å stimulere forskningssamarbeid med sør innenfor utviklingsrelatert forskning og styrke det internasjonale nettverket som allerede er etablert. Fakultetet vil også arbeide for å øke samarbeid med sterke forskningsmiljø i USA og EU gjennom nasjonale og internasjonale avtaler og program.

Gjesteforskere og professor II-ordningen har vært et viktig bidrag til internasjonalisering og styrking av forskerutdanningen. Flere av våre fagmiljø har et stort innslag av utenlandske stipendiater som er et eksempel på internasjonalisering hjemme. Også ved tilsetting av faste ansatte (herunder veilederressurs) er vi bevisst det internasjonale perspektivet.

Andre forhold av særlig betydning for fakultetets håndtering av forskerutdanningen som har endret seg eller som man planlegger å endre i perioden

På bakgrunn av oppfølging av Handlingsplan for forskerutdanningen 2008 – 2015 ved UiB har det de siste årene vært gjennomført endringer i ph.d.-utdanningen. Vi mener at ettersom UiB har valgt å organisere forskerutdanningen som ett program, fordrer dette større grad av samordning i forvaltningen av både reglement, vitnemål og oppfølging av kandidatene generelt enn tilfellet er i dag. Fakultetet mener det vil være klokt av UiB sentralt å utarbeide maler for søknadsskjema og avtaler som er i tråd med gjeldende forskrift. Videre mener vi at det er naturlig at institusjonen tildeleder ett vitnemål for ph.d-graden. Det er vedtatt at alle ph.d emner skal registreres i Felles Studentsystem (FS) og at FS er det systemet en ønsker å bruke i oppfølgingen av ph.d-kandidatene.

Her vil vi peke på behovet for at det arrangeres flere kurs innrettet mot dem som arbeider med administrering av ph.d-utdanningen ved fakultet/institutt.

Universitetsmuseet

Forskerutdanningsmelding

2014

Forskerutdanningsmelding

Universitetsmuseet har åtte stipendiatstillinger, stillinger der hovedveileder er ansatt ved museet, men der doktorgradene avlegges ved de respektive fakultetene. Som et hovedtrekk beholder avdelingene for kultur og natur «sine» PhD-stillinger når deres studenter har disputert. De lyses ut i samsvar med strategiske satsinger ved avdelingene.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2013 og planer og prioriteringer for 2015

Det er en prioritert oppgave å sikre at museets stipendiater integreres mest mulig i de ansattes vitenskapelige nettverk. Universitetsmuseet vil arbeide for at stipendiater innen antropologi skal få best mulige vilkår når det gjelder mulighetene for langvarige feltopphold.

Det har vært en forbedring at stipendiatene fra og med 2015-budsjettet innen natur nå får bedre rammetilskudd, men UM ser fremdeles ikke rasjonaliteten i at våre stipendiater får mindre enn MN fakultetets.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger ved fakultetet – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

UM er aktivt inne i den nordiske forskerskolen for biosystematikk (ForBio). Dessuten nyter museets stipendiater godt av en annen forskerskole innen først og fremst arkeologi, nemlig Dialogues with the Past. Museets stipendiater har også vært knyttet til nettverk innen forskningssatsingen på universitetsmuseene, Forskning i Fellesskap (FiF), der dette sammenfaller med museets forskningssatsinger. Landets universitetsmuseer driver disse to forskerskolene. For øvrig organiseres PhD-studentene gjennom de relevante instituttene. Museets rolle er hovedveiledning og integrasjon av doktorgradsstudentene i faglig arbeid og der det er mulig i internasjonale forskernettverk.

Gjennomstrømning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å forbedre denne

Universitetsmuseet legger forholdene til rette for at stipendiatene skal kunne fullføre innen normert tid. Museets stipendiater fullfører, men i de fleste tilfeller noe etter normert tid. I 2014 disputerte én av museets stipendiater (institutt for biologi). Stipendiater får beholde arbeidsplass og rettigheter også etter utløpt ansettelsesperiode for å holde kontakten med fagmiljøet og kunne fullføre. Tettere oppfølging av avdelingsleder i forhold til veileder/stipendiat kan være et tiltak for å forbedre gjennomstrømningen.

Underkjenning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å holde antallet nede (hvor mange 1. gangs underkjenninger, hvor mange 2. gangsunderkjenninger)

Universitetsmuseet har ikke i 2014 hatt noen underkjenning av doktorgradsarbeider.

Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Alle i vitenskapelige stillinger ved Universitetsmuseet har gjennomgått kurs i pedagogisk basiskompetanse. Det ønskes at de også får tilbud om veilederopplæring i tilknytning til kursing som foregår ved relevante fakulteter.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Universitetsmuseets PhD-studenter deltar i opplegg utformet ved de respektive fakultetene. En av oppgavene til museets veiledere er i høyest mulig grad å integrere doktorgradsstudentene i de ansattes nasjonale og internasjonale nettverk og nettverksaktiviteter.